

LJUBLJANSKI ŠKOFIJSKI LIST

Letnik LXXVIII. Ljubljana, 31. decembra 1941-XX. Štev. 9.—12.

Izhaja mesečno. — Leto 1941. — Naročnina: 20 lir letno.

49.

Govor papeža Pija XII. po radiju na sveti večer 1941.

V zarji in svetlobi vigilije božičnega praznika, ki ga vsi prežeti sladkega veselja tako živo pričakujemo, se vsako čelo pripravlja, da se bo priklonilo, in vsako koleno, da se bo pripognilo v počesčenje neizrekljive skrivnosti usmiljene božje Dobrote, ki je v svoji brezmejni ljubezni sklenila poslati človeštvu največji in najzvvišenejši dar: svojega edinorojenega Sina. Ob tem prazniku se tudi naše srce, dragi sinovi in hčere, ki po vsej zemlji raztreseni živite, razširja do vas in se dviga ter poglablja v nebo, ne da bi pozabilo zemljo.

Betlehemska zvezda — zvezda upanja.

Zvezda, ki vodi k jaslicam novorojenega Odrešenika, še danes po dvajsetih stoletjih čudežno sveti na nebu krščanstva. »Naj se le dvigajo ljudstva in narodi naj kujejo naklepe proti Bogu in njegovemu Mesiji« (Ps. 2, 1—2): vkljub vsem viharjem človeškega sveta ta zvezda ni poznala, ne pozna in ne bo poznala zatona. Preteklost, sedanost in prihodnost pripadajo njej. Opominja nas, naj nikoli ne obupamo: blesti se nad narodi tudi tedaj, ko se na zemlji, kakor na besnečem viharjem morju, zbirajo temni viharji, ki grozijo z uničevanjem in nesrečo. Njena luč je luč tolažbe, upanja, nezlomljive vere, luč življenja, luč, ki nam zagotavlja končno zmago Odrešenikovo, ki bo kot prekipevajoč odrešilni val prinesla notranji mir in slavo vsem tistim, ki so, dvignjeni v nadnaravni red milosti, prejeli oblast postati otroci božji, ker so iz Boga rojeni.

V teh žalostnih časih vojnih grozot, ko tudi Mi trpimo z vašim trpljenjem in čutimo z vašimi bolečinami, ko tudi Mi živimo pod udarci šibe, ki že tretje leto tepe človeštvo, se želimo obrniti na predvečer tako velikega praznika do vas z ganjenim očetovskim srcem: pozvati vas hočemo, da ostanete trdni v veri, ter vam oznaniti tolažbo tistega pravega, prekipevajočega, nadčloveškega in nezmotljivo trdnega upanja, ki žari iz jasli novorojenega Odrešenika.

I. Telesno in duhovno trpljenje naših dni.

V resnici, dragi sinovi in hčere, če se Naše oči ne bi ozirale više, nad snov in meso, bi komaj našle razlog za tolažbo. Da, zvonovi razglašajo veselo božično oznanilo, cerkve in kapele so vse razsvetljene, pobožne

pesmi razveseljujejo naše duše, vse je praznično okrašeno v svetiščih — toda človeštvo se ne neha moriti v uničevalni vojski. V svetih obredih odmeva iz ust Cerkve prečudno lepa antifona: »Rex pacificus magnificatus est, cuius vultum desiderat universa terra.« »Poveljčan je kralj miru, njegovo obličje želi videti vesoljna zemlja.« (In Nat. Dom. in I. Vesp. Ant. 1.) Toda razlega se v kričečem nasprotju z dogodki, ki divjajo preko nižin in gorá, z gromom, polnim groze, ki pustošijo zemljo in hiše po širnih pokrajinah ter pehajo milijone ljudi z družinami vred v nesrečo, bedo in smrt. Res je: občudovanja vredni so številni prizori, ki razkrivajo nezlomljivo junaštvo v obrambi pravice in rodne zemlje; občudovanje zasluži mirno prenašanje bolečin; čudimo se mnogim, ki se uporabljajo kakor plameni v žrtvovanju za zmago resnice in pravice. Toda našo dušo vendar stiska groza, ko mislimo in kakor v sanjah zremo na grozovite krvave bojne spopade tega leta, ki se obrača v zaton, na nesrečno usodo ranjencev in ujetnikov, na telesno in dušno trpljenje, na smrti, uničevanja in ruševine, ki jih povzročajo letalska vojska v velikih in gosto obljudenih mestih ter po širnih industrijskih predelih in središčih; s strahom gledamo, kako zapravljajo države svoje bogastvo in kako sta strašna vojska in trda sila vrgli milijone ljudi v bedo in lakoto.

Pomanjkanje, ki ga nalaga sedanja vojska, ogroža moč in zdravje velikega dela mladine, ki v teh letih dozoreva; na drugi strani pa se dvigajo stroški in dajatve za vojsko do blaznih višin. Posledica tega so omejitve produktivnih sil na civilnem in socialnem polju, kar upravičeno povzroča resen strah onim, ki obračajo svoje zaskrbljene oči v bodočnost.

Ideja sile duši in ubija načela pravice. Če omogočite in odprete na stežaj vrata posameznikom, socialnim ali političnim skupinam, da bodo mogli razpolagati s premoženjem in življenjem bližnjega; če pustite, da se tudi vse druge razdiralne človeške sile združijo in razvnamejo ljudsko ozračje — pa boste videli, kako bodo pojmi dobrega in slabega, pravice in krivice zgubljali svoje ostre obrise, kako bodo otopeli, se mešali in končno pozgubili. Komur je dano, da zaradi svoje dušnopastirske službe prodre v srca ljudi, vé za kupe trpljenja in nepopisljive skrbi, ki vedno teže pritiskajo na duše, jim jemljejo voljo in veselje do dela in življenja ter ubijajo duhá, da se zapre v molk, da otopi in postane nezaupen ter skoro obupava ob pogledu na dogodke in potrebe. So to duševne stiske, ki jih ne sme podcenjevati nihče, ki mu je pri srcu prava blaginja narodov in ki želi pomagati, da bi se kmalu vrnili časi rednega in normalnega življenja in dela.

Ob takem pregledu današnjega položaja se rodi in naseli v prsih bridkost. To pa tembolj, ker do danes še ni videti poti, ki bi vodila do sprave med vojskujočimi se; njihovi cilji in vojni načrti so si v takem nasprotju, da se zdi sporazum nemogoč.

II. Vzroki sedanjih grozot.

Krščanstvo ni odpovedalo.

Ob razmišljanju o vzrokih sedanjih razvalin, pred katerimi stoji strmeče človeštvo brez svéta, je neredko čuti trditev, da je krščanstvo odpovedalo. Od kod ta obdolžitev? Mar so jo zaslužili apostoli, slava Kristusova, mar junaški boritelji za vero in pravičnost, ali oni pastirji in duhovniki, glasniki krščanstva, ki so v preganjanju in v mučniški smrti oplemenitili barbarstvo, da je pobožno pokleknilo pred Kristusov oltar? Mar oni, ki so položili temelj krščanski kulturi in rešili ostanke modrosti in umet-

nosti Aten in Rima? Ali oni, ki so v krščanskem imenu zbirali narode, širili znanost in krepost, dvignili križ na zračne vrhove in oboke katedral, ki kažejo proti nebu, pričajo o vernosti in pobožnosti ter še danes dvigajo svoje častitljive glave nad ruševinami Evrope?

Ne: krščanstvo črpa svojo moč v Njem, ki je Pot, Resnica in Življenje; z Njim stoji in bo stalo do konca sveta. Zato krščanstvo ni odpovedalo. Ljudje so se uprli pravemu krščanstvu, ki je ostalo zvesto Kristusu in njegovemu nauku. Prikrojili so si krščanstvo po svojih željah, napravili so si novega malika, ki ne odrešuje, ki se ne upira strastnemu poželenju mesa, ne hlepenju po blešččem zlatu in srebru, ne napuhu življenja. Ustvarili so si novo vero brez duše ali dušo brez vere, krinko za mrtvo krščanstvo, brez Kristusovega duha. Potem pa so razglasili, da je krščanstvo odpovedalo.

Človeštvo je odpadlo od krščanstva.

Kopljimo prav na dnu vesti moderne družbe in iščimo najglobljo korenino zla! Tudi tu nikakor nočemo zamolčati dolžnega priznanja onim modrim vladarjem, ki so vedno pospeševali vrednote krščanske civilizacije, ali pa so jim, v korist naroda, spet pripomogli do veljave s srečno ureditvijo razmerja med Cerkvijo in državo, z varstvom nad svetostjo zakona in z versko vzgojo mladine. Vendar ne moremo zapreti oči pred žalostno sliko vedno splošnejšega razkristjanjenja posameznikov in družbe. Najprej je propadalo nravno življenje, potem pa so začeli pozabljati in odkrito tajiti resnice in sile, ki so nam dane, da nas razsvetlujejo v spoznanju dobrega in slabega, da krepijo družinsko in zasebno, državno in vse javno življenje. Kakor kuga se je razširila in zadela mnoge narode v Evropi in v svetu verska brezbriznost ter povzročila v dušah tolikšno moralno praznoto, da je ni mogel izpolniti noben verski videz, noben narodni ali mednarodni mit.

Že desetletja in stoletja se mnogi niso vedeli z besedami, dejanji in ukrepi za nič boljšega ali slabšega truditi, kakor kako bi iztrgali iz sre ljudi, od otrok pa do starčkov, vero v Boga, Stvarnika in Očeta vseh, ki dobro plačuje in hudo kaznuje. V ta namen so izkvarili vzgojo in pouk; z vsemi sredstvi in načini, z besedo in tiskom, z zlorabo znanosti in oblasti so napadali in stiskali vero in Cerkev Kristusovo.

Človeštvo je zašlo v materializem.

Ko je človek zašel v moralni prepad, s tem da se je odtujil Bogu in krščanskemu življenju, ni preostalo drugega, kakor da so se ljudje s svojimi mislimi, naklepi in navodili, s svojim zanimanjem in delom obrnili in usmerili v snovni svet. Trudili so se v potu svojega obraza, kako bi si razširili prostor, kako bi kopicili preko vse mere bogastvo in večali moč, kako bi tekmovali, kdo bo hitreje, več in bolje proizvajal stvari, ki jih je po njihovem mišljenju zahteval materialni napredek. Tako je dosledno prevladalo v politiki nebrzdano stremljenje po razmahu, zmagalo je načelo politike brez morale; v gospodarstvu je zavladalo gospodstvo velikih orjaških podjetij in družb. Pokazale so se posledice tudi v socialnem življenju: ljudstvo je v velikih množicah pritiskalo in drvelo v velika mesta in industrijska ter trgovska središča; s tem pa se je pojavila ona nestalnost, ki nastane, kadar množica ljudi menja dom in bivališče, kraj in delo, nagnjenja in prijateljstva.

Sadovi materializma.

Tako se je zgodilo, da so postali medsebojni odnosi v družabnem življenju čisto fizičnega in mehničnega značaja. Brez ozira na vsako pametno mero in mejo se je uveljavilo gospostvo zunanje sile, gola posest oblasti se je postavila nad božje zakone pravega reda, ki vodijo človeško skupno življenje in določajo, kakšno naravno in nadnaravno razmerje naj vlada med pravico in ljubeznijo do poedinca in do družbe. Vrednost in čast človeške osebe in zasebnih društev sta bili ponižani, zatrti in uničeni po načelu, da sila ustvarja pravico. Privatna lastnina je postala za nekatere moč, s katero so izkoriščali delo bližnjega, v drugih pa je rodila zavist, mržnjo in sovraštvo; organizacija, ki je temu sledila, je postala mogočno orožje v boju za zmago koristi ene ali druge strani. V nekaterih krajih je brezbožno ali protikrščansko pojmovanje države s široko mrežo vezi tako vklenilo posameznika, da mu je vzelo skoro vso svobodo v javnem in nič manj v zasebnem življenju.

Kdo bi se mogel danes čuditi, če je tako globoko nasprotje krščanskim načelom končno dovedlo do krvavega spopada notranjih in zunanjih nasprotij, do uničevanja človeških življenj in zemskih dobrin, katero moramo danes z globoko žalostjo pred seboj gledati? Vojska, ta usodna posledica in sad opisanega družabnega položaja, nikakor ne bo zaustavila nadaljnega razvoja v tej smeri. Nasprotno: pomaga in pospešuje ter širi ga, tako da bo uničenje tem večje in katastrofa tem splošnejša, čim dalje bo vojska trajala.

Obsodba materializma ni obsodba materialnega napredka.

Iz naših besed proti materializmu prejšnjega stoletja in današnjega časa bi bilo napačno sklepati, da s tem obsojamo tehnični napredek. Ne! Ne obsojamo tega, kar nam je dal Bog. On, ki daje, da nam kruh raste iz zemske grude, je v dneh stvarjenja svetá skril globoko v osrčje zemlje zaklade ognja, kovin in dragocenega kamna; vse to naj bi človeška roka dvignila ter porabila za svoje potrebe, za svoja dela in svoj napredek. Cerkev, mati tolikih vseučilišč v Evropi, še danes časti in zbira najdrznejše mojstre naravoslovne znanosti; obenem pa ve, da more človek vsako dobrino, tudi dobrino svoje svobodne volje porabiti takó, da mu gre za to hvala in priznanje, pa tudi zlorabiti takó, da zasluži obsodbo in prokletstvo. Takó se je zgodilo, da se ljudje niso posluževali tehničnega napredka v pravem duhu in s pravimi nameni; zato se mora v tej uri tehnika pokoriti za svojo zмотo, kaznovati mora tako rekoč sama sebe, ker je ona ustvarila uničevalno orožje, ki danes ruši to, kar je včeraj sama zgradila.

III. Rešitev iz sedanjih stisk.

Edino zdravilo: verskonravna obnova.

Protí temu splošnemu razdejanju, ki izvira iz omenjenih zmot, obstoji le eno zdravilno sredstvo: da se vrnemo nazaj k oltarjem, tja, kjer so nekdanj črpali nešteti rodovi vernikov blagoslov in notranjo moč za izpolnjevanje svojih dolžnosti. Vrniti se moramo k veri, ki je razsvetljevala posameznike in družbo ter jih poučevala o njihovih pravicah in dolžnostih; spet je treba uveljaviti modra in neomajna načela družabnega reda, ki v

narodnem in mednarodnem življenju uspešno ovirajo zlorabo svobode in zlorabo oblasti. Poziv nazaj k tem blagodejnim virom mora mogočno, neprestano in povsod doneti ob uri, ko se bo stari red umaknil in prepustil pot in prostor novemu redu.

Bodoča obnova bo imela na razpolago dragocenih moči za pospeševanje blaginje, a tudi te moči niso brez nevarnosti, da zapadejo zmoti in da z zmoto uveljavijo zlo. Obnovitveno delo bo zahtevalo previdne resnosti in zrelega premisleka, ne le zaradi silnih težkoč pri tem delu, ampak tudi zaradi težkih posledic, ki bi jih v duhovnem in materialnem oziru rodilo, če bi propadlo. Potrebovalo bo ljudi širokega obzorja in trdne volje, delavnih in pogumnih, a predvsem vestnih mož, katere bo v njihovih načrtih, posvetih in dejanjih navdajal in vodil živ čut odgovornosti, mož, ki se ne bodo ustrašili ukloniti se svetim božjim zakonom. Kajti, če se svežemu obnovitvenemu delu na materialnem polju ne bodo pridružili tudi skrajna preudarnost in resni sklepi moralnega reda, se bo brez dvoma uresničila besed sv. Avguština: »Bene currunt, sed in via non currunt. Quanto plus currunt, plus errant, quia a via recedunt.« Dobro tečejo, toda ne tečejo po poti. Čim bolj tečejo, bolj se zgubljujejo, ker se od poti oddaljujejo. (Serm. 141. Cap. 4. Migne PL. T. 38, col. 777.)

Tudi ne bi bilo sedaj prvič, da bi možje, ki pričakujejo, da se bodo ovenčali z lavorikami vojne zmage, sanjali o tem, kako bodo dali svetu nov red, pokazali nova pota, ki po njihovem mnenju vodijo do blaginje, zadovoljstva in napredka. A kadar koli so se vdali skušnjavi, da so gradili svojo stavbo proti navodilom prave pameti, umerjenosti, pravičnosti in plemenitega človečanstva, so morali vselej prepadeni in začudeni gledati razvaline svojih razočaranih upov in ponesrečenih načrtov. Zgodovina uči, da je bilo mirovnim pogodbam, sklenjenim v krivem duhu in pod pogoji, ki nasprotujejo moralnim zakonom in pravi politični modrosti, odmerjeno le kratko in borno življenje. Take pogodbe so kmalu razodele in razgalile napako v računih, ki je brez dvoma človeška, a zato nič manj usodna.

Razdejanje sedanje vojske pa je preveč grozno, da bi se mu smela pridružiti še nesreča miru, ki ne bi rodil uspeha, ampak razočaranje. Da se prepreči še to veliko zlo, je potrebno, da z iskreno voljo in vztrajno močjo ter s plemenitim namenom pri tem delu sodelujejo ne le ta ali ona stranka, ta ali oni narod, ampak vsi narodi, da, vse človeštvo. Gre za vesoljno zadevo splošne blaginje, ki zahteva sodelovanje krščanstva, zaradi verskih in moralnih vidikov stavbe, ki se namerava graditi.

Osnova novega reda — nra vni zakon.

Poslužujemo se svoje pravice, ali bolje: svojo dolžnost izpolnimo, če danes, na božični večer, ki je kakor božja zarja upanja za ves svet, z oblastjo Našega apostolskega poslanstva in s toplim pozivom Našega srca obrnemo pozornost in misli vsega sveta na nevarnosti, ki pretijo miru, ki naj bi bil pravi temelj resničnega novega reda in ki naj bi izpolnil pričakovanje in želje vseh narodov po mirnejši bodočnosti.

Ta novi red, ki si ga po preskušnjah in po ruševinah te vojske želijo vsi narodi, mora biti zgrajen na neporušljivi in nespremenljivi skali moralnega zakona, ki nam ga je Stvarnik sam objavil v naravnem redu in ga z nezbrisnimi črkami vklesal v naša srca. Izpolnjevanje navnega zakona mora zahtevati in pospeševati javno mnenje vseh narodov in vseh držav tako enoglasno in s tako silo, da se nihče ne bo drznil o njem dvomiti ali rahljati njegove obveznosti.

Temelji novega reda.

Z žarki svojih načel mora ta zakon kakor svetilnik voditi vse delovanje posameznikov in držav; slediti morajo vsi njegovim koristnim in rešilnim opominom in znamenjem, če nočejo, da vse njihovo delo, ves njihov trud doživi v viharju brodolom. Zato povzemamo in dopolnjujemo to, kar smo že ob drugih prilikah pojasnili, ter poudarjamo tudi sedaj nekatere bistvene pogoje za mednarodni red, ki naj vsem narodom zagotovi pravičen in trajen mir ter prinese blagostanje in srečo:

1. Pravice malih narodov.

1. V novem redu, zgrajenem na moralnih zakonih, ni prostora za kršenje svobode, nedotakljivosti in varnosti drugih narodov, pa naj bo obsežnost njihovega ozemlja in njihova obrambna sposobnost kakršna koli. Neizogibno je, da velike države zaradi večjih možnosti in zaradi svoje moči vodijo pri sklepanju gospodarskih zvez z manjšimi in slabotnejšimi državami; vendar pa imajo te — seveda v okviru splošne koristi, kar velja za vse — neoporečno pravico, da je spoštovana njihova politična svoboda, uspešno zavarovana v spopadih med državami tista nevtralnost, ki jim gre po naravnem in mednarodnem pravu, da je zaščiten njihov gospodarski razvoj. Kajti le na ta način bodo mogle doseči primerno stopnjo splošne blaginje, materialni in duhovni razevet svojega ljudstva.

2. Pravice narodnih manjšin.

2. V novi ureditvi, zgrajeni na moralnih načelih, ni prostora za odkrito ali zahrbtno zatiranje kulturnih in jezikovnih posebnosti narodnih manjšin, ne za zatiranje in zaviranje njihovega gospodarskega razvoja, ne za omejevanje ali uničevanje njihove naravne plodnosti. Čim vestneje pristojna državna oblast spoštuje pravice manjšin, tem laže in uspešneje more zahtevati od svojih podanikov lojalno spolnjevanje državljanskih dolžnosti, ki so vsem skupne.

3. Pravična razdelitev zemskega bogastva.

3. V novem redu, postavljenem na temelje moralnih načel, ni prostora za omejene sebične račune, po katerih bi se nekateri hoteli polastiti gospodarskih virov in splošno potrebnih surovin v takem obsegu, da bi države, ki so od narave manj oblagodarjene, ostale brez njih. Zelo smo potolaženi, ko vidimo, da tudi v onih državah, ki bi pri uveljavi tega načela pripadle skupini onih, »ki dajejo«, ne onih, »ki prejmejo«, poudarjajo, da morajo nujno biti vsi deležni zemskega bogastva. Seveda, pravično je, da se to za svetovno gospodarstvo odločilno vprašanje rešuje načrtno, postopoma in s potrebnimi jamstvi; pri tem pa se bo treba učiti iz napak in pozab preteklosti. Če pri ustvarjanju bodočega miru ne bo pogumno urejeno tudi to vprašanje, bo ostala v medsebojnih odnosih narodov globoka in močna korenina, iz katere bodo poganjala ostra nasprotja in grenka zavist. To bi pa končno dovedlo spet do novih spopadov. Treba pa je pripomniti, da je zadovoljiva rešitev tega problema prav ozko zvezana z drugo osnovno zahtevo novega reda, o kateri govorimo v naslednji točki.

4. Jamstva za mir.

4. V novi ureditvi, ki bo temeljila na moralnih načelih, ni več prostora — ko so prej bila pogašena najnevarnejša ognjišča oboroženih spopadov — za totalno vojsko, kakor tudi ne za nebrzdano tekmovalstvo v oboroževanju. Nikakor se ne sme dopustiti, da bi se nesrečna svetovna vojna s svojimi gospodarskimi in družabnimi razdejanji ter s svojimi moralnimi zablodami in zmedami še v tretjič vrgla na človeštvo. Da bo človeštvo obvarovano za dolgo pred to šibo, se mora resno in pošteno začeti s postopno in primerno omejitvijo v oboroževanju. Prevelika razlika med pretiranim oboroževanjem mogočnih držav in pomanjkljivim oboroževanjem slabotnejših je nevarna za obstoj miru med narodi in narekuje, da se določi znatna in sorazmerna omejitev v izdelovanju in v posesti napadalnega orožja.

V skladu z naredbo, po kateri bi se razoroževanje vršilo, je treba določiti primerna, za vse častna in uspešna sredstva, ki bi pripomogla načelu »pacta sunt servanda«, »pogodb se je treba držati«, do tiste življenjske in moralne veljave, ki mu gre v pravnih odnošajih med državami. To načelo je v preteklem času preživljalo nevarno krizo in doživelo kršitve, ki jih ni mogoče tajiti. Nasprotovalo mu je skoro neozdravljivo nezaupanje med različnimi narodi in njihovimi vladarji. Da bo medsebojno zaupanje spet zaživelo, je treba uvesti ustanove, ki si bodo pridobile splošno spoštovanje in se posvetile plemeniti nalogi: zajamčiti iskreno izpolnjevanje pogodb in poskrbeti za potrebne popravke in spremembe, po načelih prava in pravšnosti.

Ne prikrivamo si, da bo treba premagati cele gore težav, da bodo morale vse strani napeti vso, že kar nadčloveško moč dobre volje, preden bo mogoče srečno rešiti dvojno nalogo, ki smo jo tu začrtali. Toda to skupno delo je za trajni mir tako bistveno, da ne sme prav nič zadrževati odgovornih državnikov, da se ga ne bi lotili; sodelovati morajo z vsemi silami dobre volje, ki stremi le za bodočo blaginjo, premaguje pa boleče spomine na ponesrečene poskuse v preteklosti in se ne ustraši ob spoznanju, kako ogromnega truda bo zahtevalo to delo.

5. Svoboda Cerkve.

5. V novi ureditvi, ki sloni na moralnih načelih, ni prostora za preganjanje vere in Cerkve. Iz žive vere v osebne nadzemskega Boga izžareva zdrava in odporna moralna sila, ki oblikuje vse človekovo življenje. Kajti vera ni samo neka krepost, ampak božja vrata, skozi katera se vselijo v svetišče duše vse kreposti. Vera ustvarja močan in trden značaj, ki ne omahuje v časih preizkušnje za resnico in pravico. To velja vedno; prav posebno pa mora biti ta resnica jasna v času, ko se zahteva takó od državnika kakor od zadnjega državljanu izredna stopnja poguma in moralne moči za zgradbo nove Evrope in novega sveta na razvalinah, ki jih je nakopičila svetovna vojna s svojo nasilnostjo, s svojim sovraštvom in razdorom. Za rešitev posebej socialnega vprašanja, ki se bo ob koncu vojske pojavilo v vsej ostrosti, so že naši predniki in tudi Mi sami nakazali osnovna načela; ne sme se pa pozabiti, da se bodo uveljavila v celoti in rodila bogate sadove le, če bodo državniki in narodi, delodajalci in delavci prepojeni z vero v osebne Boga, Postavodajalca in Sodnika, kateremu bodo vsi dajali odgovor za svoja dejanja. Kajti, kakor je nevera, ki se obrača proti Bogu, urejevalcu vesoljstva, največja sovražnica pravičnega novega reda, tako je vsak človek, ki veruje v Boga, njegov močan

pospeševatelj in borec zanj. Kdor veruje v Kristusa, v njegovo božanstvo, v njegovo postavo, njegovo delo ljubezni in bratstva med ljudmi, bo s tem doprinesel posebno dragoceno pomoč za obnovo družbe; še bolj in še v večji meri bodo to doprinesli državniki, če bodo pripravljene široko odpreti vrata in pripraviti pot Kristusovi Cerkvi, da bo mogla svobodno in brez ovir postaviti svoje nadnaravne sile v službo edinosti in miru med narodi in tako s svojim ognjem in s svojo ljubeznijo sodelovati pri brezmejnem delu zdravljenja ran, ki jih je zasekala vojna.

Po vsem tem nam je nerazumljivo, zakaj je v nekaterih državah toliko naredb, ki zapirajo pot oznanjevanju krščanske vere, na drugi strani pa dovoljujejo svoboden in prost pohod propagandi, ki se bori proti njej. Mladino odtegujejo blagodejnemu vplivu krščanske družine in jo odtujujejo Cerkvi; vzgajajo jo v Kristusu nasprotnem duhu ter ji vcep-ljajo pojmovanje, načela in navade, ki so nekrščanske. Delo Cerkve v njenem dušnopastirskem in dobrodelnem udejstvovanju ovirajo in motijo. Ne pripoznajo njenega moralnega vpliva na zasebnike in na družbo ter ga zavračajo. Te določbe nikakor niso bile v teku vojne omiljene ali odpravljene; nasprotno: v mnogih ozirih so se celo poostrile. Da se morejo te stvari — in še druge — vršiti naprej tudi v trpljenju sedanjih dni, je žalostno znamenje duha, s katerim sovražniki Cerkve nalagajo vernikom poleg drugih težkih žrtev še moreče breme strahu in bridkosti, ki otežuje vest.

Bog nam je priča, da z enako ljubeznijo ljubimo vse narode brez vsake izjeme. Da bi se izognili tudi le videzu pristranosti, smo si nalagali do sedaj kar največjo zadržanost. Toda naredbe zoper Cerkev in nameni, katere hočejo z njimi doseči, pa so takšni, da smo se čutili dolžne v imenu resnice spregovoriti potrebno besedo; to pa tudi zato, da ne bi nastala med verniki usodna zmeda.

IV. Zaključek.

Danes se, dragi sinovi, oziramo k Bogu — človeku, ki se je rodil v votlini, da bi dvignil človeka na ono višino, s katere je padel po svoji krivdi, da bi ga spet posadil na prestol svobode, pravičnosti in časti, ki so mu ga stoletja krivih bogov tajila. Temelj tega prestola bo Kalvarija. Njegov okras ne bo zlato in srebro, ampak Kristusova kri, božja kri, ki se že dvajset stoletij pretaka po svetu in rdeči lica njegove neveste Cerkve; njene otroke očiščuje, posvečuje in poveljuje, da postane tako nebeško bela.

Ljubezen iz Rima.

Krščanski Rim, ta kri je tvoje življenje; po tej krvi si velik, s to svojo veličino osvetljuješ tudi razvaline in ruševine svoje poganske veličine; z njo očiščuješ in posvečuješ zakonike pravne modrosti pretorjev in cesarjev. Ti si mati višje in bolj človeške pravice, ki je v čast tebi, tvojemu prestolu in tistemu, ki te posluša. Ti si luč omike; kulturna Evropa in ves svet se ti morata zahvaliti za najsvetejše, najmodrejše in najpoštenejše, s čimer se narodi ponašajo in kar krasi njihovo zgodovino. Ti si mati ljubezni: tvoje znamenitosti in tvoji spomeniki, tvoja zatočišča, tvoji zavodi in samostani, tvoji junaki in tvoje junakinje, tvoja potovanja in tvoja poslanstva, tvoje dobe in tvoja stoletja s svojimi šolami in univerzami pričajo o zmagah tvoje ljubezni, ki vse objema, vse pretrpi, vse upa, vse stori, da postane vsem vse, da vse tolaži in dviga, da vse ozdravi

in priključiti k svobodi, ki jo je Kristus prinesel človeštvu, da vse pomiri v onem miru, ki pobrati narode, ter ljudi vseh krajev, jezikov in navad družiti v eno družino, svet pa spremeni v skupno domovino.

Papeževa želja.

Iz tega Rima, ki je središče, skala in učitelj krščanstva, iz mesta, ki je večno bolj po Kristusu kakor po cezarjih, se obračamo na vse, ker živo in goreče želimo srečo posameznikom, narodom in vsemu človeštvu. Prosimo in rotimo, da bi skoro napočil dan, ko bodo povsod, kjer danes sovraštvo do Boga in Kristusa ljudi žene v časno in večno pogubo, dozorela nova, boljša verska spoznanja in novi sklepi; tisti dan, ko bo nad zibelko nove ureditve sveta zablestela betlehemska zvezda, glasnica novega duha, ki bo vabil zapeti z angeli: »Slava Bogu na višavah«, in oznani vsem narodom končno vendar iz nebes poslani dar: »Mir ljudem, ki so blage volje«. S kakim veseljem se bodo ob zarji tega dne narodi in voditelji otresli strahu pred zasedami in novimi spopadi! Spremenili bodo meče, ki so trgali človeške prsi, v pluge, ki bodo orali pod soncem božjega blagoslova rodovitno naročje zemlje in si priborili iz nje kruh, orošen sicer s kapljami potu, ne pa več s solzami in krvjo.

Papežev blagoslov.

V takem pričakovanju in s tako vročo prošnjo na ustih pošiljamo svoj pozdrav in svoj blagoslov vsem svojim sinovom po vsem svetu. Naj pride naš najobilnejši blagoslov na vse one — duhovnike, redovnike in laike — ki trpijo muke in stiske zaradi svoje vere; naj se razlije tudi na one, ki sicer ne pripadajo vidnemu telesu katoliške Cerkve, pa so nam blizu po veri v Boga in v Jezusa Kristusa ter z Nami soglašajo v ureditvi in osnovnih ciljih miru. S posebnim utripom ljubezni pošiljamo svoj blagoslov vsem, ki stokajo v žalosti in v trdi skrbi zaradi sedanjih grozot. Naj bo Naš blagoslov ščit onim, ki se vojskujejo, zdravilo bolnim in ranjenim, krepčilo jetnikom in pregnanim in rodne zemlje, tistim, ki so daleč od domačega ognjišča, tistim, ki so bili izseljeni v tuje dežele, ter milijonom bednih, ki se neprestano bore proti strašnemu biču lakote. Naj bo Naš blagoslov blažilo za vsako bolečino in nesrečo, opora in tolažba vsem nesrčnim in bednim, ki pričakujejo prijateljske besede, da bi vlila v njihova srca moči, poguma in sladko zavest sočutja ter bratske pomoči. Naj končno Naš blagoslov počiva na onih dušah in usmiljenih rokah, ki so nam z neizčrpno in plemenito požrtvovalnostjo omogočile, da smo mogli preko svojih skromnih sredstev otirati solze in lajšati bedo mnogih, posebno najbednejših in najbolj zapuščenih med žrtvami vojne. Tako so z dejanjem dokazali, da še živi in deluje v Cerkvi plemenita božja dobrota, katere najvišji in neizrekljivi izraz je Dete v jaslicah, ki nas je sklenilo v svoji revščini obogatiti.

V globoki očetovski ljubezni podeljujemo iz dna srca vsem svoj apostolski blagoslov!

Navodilo,

kako naj vernike opominjamo, da se bodo pogosto in pobožno udeleževali daritve sv. maše.

V tolikih težavah, ki nas od vseh strani stiskajo, je sv. oče Pij XII. že večkrat krščansko ljudstvo po vsem svetu v prisrčni ljubezni izpodbujal, naj javno in privatno molijo za sedanje potrebe človeške družbe, zlasti za mir med narodi, ter jih spominjal na obljubo božjega Učenika: »Prosrite in se vam bo dalo; iščite in boste našli; trkajte in se vam bo odprlo.« (Mt. 7, 7; Lk. 11, 9.)

V ta namen je sv. oče Motu proprio »Norunt profecto« dne 27. oktobra 1940 tudi ukazal, naj se po vsem svetu opravljajo evharistične daritve; zakaj nič ne more »božjega veličastva bolj potolažiti ter nas z njim spraviti, kakor evharistična daritev, s katero se Odrešenik človeškega rodu na vsakem kraju posvečuje in se daruje... čisti dar.« Božja daritev, ki se opravlja pri maši in ki je v njej po nauku tridentinskega zbora (sess. 22, cap. 2) navzoč in se nekrvavo daruje isti Kristus, ki se je na oltarju križa enkrat daroval krvavo; ni samo častivna in zahvalna, ampak tudi v resnici pravna daritev za žive in mrtve.

Zato je bila v vseh časih krščanskega ljudstva skrb, da se je od sončnega vzhoda do zahoda darovala čista daritev za njega potrebe in za umrle v Kristusu, ne še popolnoma očiščene, in da so se pogosto ter pobožno udeleževali svete daritve.

Ker pa pojema vera in pobožnost, vemo vsi, kako verniki od dne do dne bolj opuščajo sveti običaj, in mnogi, ker jim ni mar božjih reči, nimajo več tistega spoštovanja do daritve, ki bi ga morali imeti, pa tudi več ne skrbé, da bi se, kakor nekdej, za njih potrebe in rajnim v pomoč darovala sv. maša, obračajo pa se ne redko brez pomisleka do drugih, manj zveličavnih reči.

Zato S. Congr. Conc. po posebnem naročilu sv. očeta Pija XII. resno opominja ordinarije po vsem svetu, naj sami in dušni pastirji ter drugi mašniki, svetni in redovni, z veliko gorečnostjo poučujejo vernike:

1. o bistvu in odličnosti daritve sv. maše, o nje namenih in zveličavnih učinkih za življenje sveta, pa tudi o svetih obredih in šegah, da verniki ne bodo samo pasivno, mrtvo, pri maši, ampak da bodo z mašniki, ki darujejo, združeni v duhu in sreč, veri in ljubezni;

2. poučujejo naj vernike, da so vsi, ki so pri pameti, pod smrtnim grehom obvezani, biti pri sv. maši ob nedeljah in zapovedanih praznikih (kan. 1248 cerkv. zakon.); sveta maša je namreč posebno dejanje zunanjega in javnega češčenja, ki smo ga Bogu dolžni; s tem češčenjem priznavamo najvišjo oblast, ki jo ima nad nami Bog Stvarnik, Odrešenik, Ohranitelj;

3. poučujejo naj vernike o prosivni in spravni moči svete daritve; če bodo verniki dobro spoznali in uvideli moč sv. daritve, jih bo to vabilo, da bodo prihajali k maši pogosto, če mogoče, vsak dan, ter Boga hvalili, prejemale dobrote, zadostovali za svoje grehe in za grehe rajnih, pomneč besede sv. Avguština: Drznem se reči, da Bog, ki je vsemogočen, več dati ni mogel; ki je najmodrejši, več dati ni vedel; ki je najbogatejši, več dati ni imel (tract. 84 in Joannem);

4. poučujejo naj jih o zveličavni udeležbi nebeške večerje, kadar so pri maši; tako se bodo tesneje združili s Kristusom, kakor veli odlok 20. decembra 1905 o vsakdanjem obhajilu, in kakor po mislih isto uči

tridentinski zbor (sess. 22, cap. 6): sveti zbor želi, da bi verniki, ki so pri maši, prejeli Evharistijo, ne samo duhovno, ampak tudi zakramentalno ter si tako naklanjali bolj bogati sv. daritve po besedah Jezusa Kristusa: »Jaz sem živi kruh, ki sem prišel iz nebes. Kdor je od tega kruha, bo živel vekomaj. Kdor mene uživa, bo živel po meni« (Jan. 6);

5. poučujejo naj jih o verski resnici o občestvu svetnikov; po tem občestvu se sadovi sv. maše naklanjajo kar najobilneje ne samo vernim dušam v vica, ki se v ognju očiščujejo človeških madežev, ampak tudi ljudem, ki še živé na tem svetu, pa jih tolike in tako velike tesnobe in težave stiskajo od vseh strani, zlasti sedaj, in so zato potrebni božjega usmiljenja in božje pomoči.

Da pa bodo krajevni ordinariji in drugi dušni pastirji to navodilo lažje izvrševali, naj vzpodbujajo vernike, da bodo svoje življenje v resnici uravnavali po Kristusovih zapovedih ter se čuvali vsega, kar se ne strinja z vero in krščansko pravostjo. Zato naj ne nehajo grajati prevelikih stroškov, ki si jih verniki iz ničemurnosti ob raznih življenjskih prilikah včasih delajo, ne prinesó pa kdaj darú za sv. mašo, ki je najmočnejša opora vseh prošenj in poglavitno sredstvo milosti ter neizmerni zaklad božjega bogastva.

Da bodo dušni pastirji mogli doseči vse to, naj iščejo pomoči pri bratovščini sv. Rešnjega Telesa. Bratovščina je po kan. 711, § 2, cerkvenega zakonika ustanovljena v vseh župnijah zlasti zato, da bi člani bratovščine bili v zgled in oporo vsem vernikom, kako naj se češčenje sv. Evharistije vrši in pospešuje.

Če bo krščansko ljudstvo z božjo pomočjo opomine ordinarijev in dušnih pastirjev z veselim srcem slušalo, bo evharistična Daritev, ki mimo nje ni Bogu nič bolj v čast in nič bolj prijetno, zares v rešenje vsega sveta vir življenja in svetosti.

S. Congr. Concilii, Instructio 14. jul. 1941: AAS 1941, 389 s.

51.

Sprejem alumnov v semenišča in redovne družine.

(AAS 1941, pg. 371.)

Consiliis initis inter S. Congregationem de Religiosis et S. Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus, decreta sunt quae sequuntur:

Antequam in Seminarium admittantur qui, quocumque titulo, ad familiam Religiosam pertinuerint, Ordinarius ad Sacram Congregationem de Seminariis et Studiorum Universitatibus recurrat, quae de iudicio suo Ordinarium certiore faciet, peractis iis omnibus quae casus ferat.

Itemque antequam familiae Religiosae adscribantur qui, quavis de causa, e Seminario egressi sint, Superiores Religiosi ad Sacram Congregationem de Religiosis recurrant, quae de suo iudicio Superiores certiores faciet, peractis iis omnibus quae casus ferat.

Quae omnia Ssmus D. D. Pius Div. Prov. Papa XII approbare atque confirmare dignatus est atque publici iuris fieri mandavit.

Datum die 25 mensis Iulii a. 1941.

V. Card. La Puma, Praefectus.

I. Card. Pizzardo, Praefectus.

† Fr. L. H. Pasetto, Secretarius.

E. Ruffini, Secretarius.

Pastoralne konference v letu 1940.

Obe pastoralni konferenci sta se v vseh dekanijah izvršili v redu, jesenska že po predpisih novega Zakonika ljubljanske škofije. Udeležba je bila na splošno zelo dobra. Nujno zadržani gospodje so svojo odsotnost opravičili in so opravičila po večini priložena zapisniku. Nekaj prav redkih pa ni poslalo opravičil. Predpisane pismene elaborate so za pomladansko konferenco napravili vsi, ki so v to zavezani. Za jesensko konferenco je bilo po novem Zakoniku večje število obvezancev. Nekaj gospodov je istočasno imelo trienalne izpite ali so bili drugače z delom preobloženi in so zato za letos prosili za spregled, da niso predložili referatov. Obe konferenci sta potekali po načrtu, v pravem duhu in medsebojnem razumevanju. Saj pa je bila tudi predpisana tvarina vzeta iz centra današnje pastoracije: skrb za družine in sodelovanje laiškega apostolata.

I.

Tvarina pomladanske konference je bila:

A. Kaj naj dušni pastir stori za družine v moralnem in socialnem (gospodarskem) oziru? Referentje so vprašanje temeljito in vsestransko obdelali. Marsikaj je še pojasnila debata in so se iz nje izkristalizirali praktični nasveti in predlogi za pravilno delo.

Družina je osnovna celica družbe in naroda. Če so družine močne in zdrave, so zdravi tudi narodi in morejo upati na veliko bodočnost. Če pa hira družina, nujno propada tudi narod in je že zapisan hitrejši ali počasnejši smrti. To kaže zgodovina, tudi najnovejša. Tudi po naši domovini se plazi kuga, ki uničuje božjo zamisel družine. Konec slehernega leta govore številke rojstev spričo številke smrti strašno govorico, ki mora pretresti vsakega dušnega pastirja in mora pretresti vest odgovornih mož in žena. Družina moralno hira in propada.

Po npravstveni moči bi mogli današnje družine razdeliti v naslednje skupine: v družine, ki so že propadle, v duhovno zanemarjene družine, v površne družine in v dobre krščanske družine. Vsaka teh družin živi po svoje in po svoje vzgaja svoj naraščaj.

1. Propadla družina je velika nesreča za župnijo. To so družine duševno nezravitih ljudi, družine pijancev, družine moralno propadlih in često z boleznijo obremenjenih ljudi. Te družine žive navadno še po lastni krivdi v veliki revščini. V življenju v teh družinah je vsem človeškim strastem dana svobodna pot. O kakem premagovanju ni govora; zato tudi ne more biti govora o zakonski zvestobi. Otroci so doma izpostavljeni najslabšim vplivom, izpostavljeni so pa tudi cesti, saj dom nima privlačnosti zanje.

2. Duhovno zanemarnjenih družin je mnogo; nekaj jih moremo najti v zelo revnih plasteh naroda, mnogo več pa med gospodarsko dobro stoječimi sloji zlasti v mestu in trgu. Manjka jim duhovnega spoznanja. Žive po materialističnem svetovnem nazoru, kakor bi ne verovali v Boga. Sami odločajo o številu otrok, zakonca živita stalno in zavestno v grehu. Hočeta le uživati; božjim postavam, ki naj urejujejo zakonsko življenje, se ne pokoravata. Teh družin ne veže plemenita ljubezen. Iz teh družin rastejo otroci, ki bodo še bolj Bogu odtujeni, kakor o bili njihovi starši.

3. Površne družine so družine povprečnih ljudi, ki še hodijo v cerkev, še molijo, ki želijo, da bi bili njihovi otroci dobri kristjani in koristni člani človeške družbe. Toda njihovi otroci so navadno že slabši, kot so bili njihovi starši. Ze zaradi najbolj neznatnih vzrokov opuščajo nedeljsko mašo, zahajajo v slabo družbo, sklepajo zgodnja znanja, čitajo veri sovražno časopisje. Družine, ki jih

ustanavljajo ti ljudje, imajo malo otrok. Verske dolžnosti izpolnjujejo z nevoljo. Vera se jim zdi breme.

4. So pa še tudi dobre krščanske družine. Najti jih moremo med vsemi plastmi naroda, med revnimi in bogatimi. To so vzorne družine, ki so blagoslov za župnijo in ves narod. Vso rast črpajo iz globoke vere. V luči vere se zavdajo, kako veliko je poslanstvo sv. zakona. Zakrament sv. zakona pa jim je tudi neizčrpen vir milosti in moči za izvrševanje svetih namenov in nalog, ki jim jih nalaga. Zato so te družine pripravljene tudi na žrtve.

Dolžnost dušnih pastirjev je, da dobre družine ohranimo, ostalim pa pomagamo, da jih zdravimo. Kako?

Družinam ohranimo ali vrnimo Boga in pravega krščanskega duha. Uredimo vest v družinah. Proti javnemu mnenju pokažimo, da je Cerkev nezmotljiva učiteljica in potem poučujmo kot poslanci Cerkve. Treba je, da so ljudje dobro poučeni o vzvišenosti in svetosti zakona. Ta pouk se mora pričeti že v šoli. Na primeren način se otroku razloži vzvišenost tega zakramenta. Ta pouk se potem nadaljuje na prižnici, v spovednici, v organizacijah. Govoriti moramo tudi o mešanih zakonih, svariti pred nesmiselnimi znanji.

Velike važnosti je skrbna daljna priprava na zakon, ki naj poglobitno obstoji v samopremagovanju in v ohranitvi čistosti; in bližnja priprava, ki jo predvsem tvori pouk ženinov in nevest.

Poleg pouka je pa treba tudi sodelovanja zakoncev samih, resnega prizadevanja in hotenja njih samih. V ta namen jim bo duhovnik nudil močne dušne hrane. Evharistična vzgoja bo zakonca usposobila za žrtve in samopremagovanje in tako ohranila zakonu značaj svetosti. Posvetitev sv. Družini jim bo pokazala idealen zgled srečnega, ljubezni in blagoslova polnega zakona.

Pa kako priti do takih, ki se ogibajo vsega, kar je v zvezi s Cerkvijo, ki se ogibajo posebno duhovnika? Če dušni pastir redno obiskuje vse družine svoje župnije, kakor to ukazuje čl. 171 Zak. lj. šk. in dajejo navodila Pastoralne instrukcije (pogl. VI.), bo dobil zvezo s takimi družinami. Z molitvijo izprošena milost bo pa znala najti pot do najbolj zakrknjenih; največkrat potom otrok. Starši otroke po naravi ljubijo, in če vidijo, da se duhovnik zanje zanima, mu bodo zaupali. In tako duhovnik z otrokom pride v hišo, kamor bi si morda zlahka ne bil upal stopiti. Tam se mu bo pa sama po sebi pokazala naloga, ki jo ima v tej družini izvršiti.

Velikokrat je zvesto spolnjevanje božjih postav in nramnost v zakonu otežkočena po tem, da so zakoneci v gospodarski stiski in v veliki materialni bedi. Zato jim je treba pomagati tudi v socialnem oziru. Da bo ta pomoč uspešna, je najprej potrebno, da dušni pastir pozna vzroke bede na splošno v fari, v družbi, in pa vzroke bede in slabega socialnega stanja konkretno prav v tej in oni družini.

Genialni La Play piše v svojem velikem delu »La Reforme Sociale« sledeče: Dobil sem dobre stike z nekaterimi revnimi družinami. Skozi vrsto let mi ni ušla nobena podrobnost iz njihovega življenja. Pa sem se vprašal, kako naj jim pomagam k boljšemu življenju. In prišel sem do prepričanja, da je gospodarski napredek odvisen od moralnega napredka in moralni napredek zavisi od verskega napredka. Po mojem prepričanju, pravi, je to tako gotova resnica, kakor kak fizičen zakon.

Za duhovnika mora biti vedno zgled Kristus. Kako dela Kristus v dušnem pastirstvu? Ne skrbite le za duše vernikov, ampak tudi za njih telesa. Ko zahteva vero, se sklicuje na svoja dobra dela. Preden od ljudi zahteva, da sprejmejo njegov nauk, jim izkaže dobrote. In to je tudi za nas edino prava pot, ker je nakazana z božjim zgledom. Ni dvoma. Duhovnik s svojim delom v spovednici, na prižnici, pri bolniku, v šoli vrši odlično moralno in socialno delo za družino, ker ustvarja harmonijo duhovnosti in materije, ker umirja

in lajša srea in človeštvo spravlja z Bogom. A to delo ne sme biti vse in edino. Naše družine so po večini uboge in revne. Večino naših ljudi spremljajo materialne skrbi tudi v cerkev. Ali more biti duhovnik slep za vse to? Naši najboljši duhovniki so delali tudi socialno. Na konferenci so bili v tem oziru napravljeni mnogi praktični, izpeljivi sklepi in načrti, ki bodo — uresničeni — vernikom v veliko pomoč.

B. *Rešitev Casusa o ravnanju spovednika Velocija glede obtožbe zakonskega onanizma*. Obsega troje vprašanj:

1. O zakonskem onanizmu. To vprašanje so vsi gospodje dobro obdelali, le da nekateri niso upoštevali, da je v nekaterih primerih možna cooperatio materialis, ki ni grešna.

2. De crimine sollicitationis. Ali je Velocij zakrivil ta greh? Večina odgovorov je negativnih; nekateri so ga pa obsodili, da je kriv. Za crimen sollicitationis se zahteva slab namen, namen zavesti v greh. Iz besedila Casusa Velociju tega namena ne moremo prisoditi, ker je posvarjen takoj korigiral svoje ravnanje. Torej ni zagrešil sollicitacije.

3. O Knaus-Oginovi teoriji. Tudi to vprašanje so referentje temeljito obdelali in teoretično pravilno ocenili. Ravnanje po nji je samo na sebi indiferentno, postane pa dobro ali slabo po namenu ali okolnostih. Direktno enciklika Casti connubii o njej ne govori, a bi jo morala obsoditi, če bi bila nemoralna. Glede praktičnega ravnanja duhovnikov so pa gospodje deljenega mnenja. Nekateri so za to, naj duhovniki te metode nikdar ne priporočajo; večina pa jo svetuje, če bi bila sicer nevarnost onanizma; a nikdar je sami ne razlagajmo, ampak nasvetujmo dobrega krščanskega zdravnika. Torej: direktno priporočati ne, pač pa jo samo omenjati, kadar svetuje dušna korist.

II.

Tvarina jesenske pastoralne konference je bila:

A. *Pismo poročilo o KA v vsaki župniji*.

V tem poročilu je bilo treba odgovoriti na vprašanja: 1. Katere lastne organizacije KA so že ustanovljene? 2. Koliko jedrnih skupin že deluje in kako? 3. Kako cerkveni asistent vzgaja in oblikuje člane jeder? 4. Če ni jedrnih skupin, kateri so vzroki?

1. Tega poročila ni predložilo 21 župnij. Druge so ga podale v predpisanem obsegu, bolj ali manj natančno.

Iz teh poročil je razvidno, da je bilo do jeseni 1940 v škofiji ustanovljenih 151 lastnih organizacij¹, in sicer za dijake, dijakinje, nameščenske, mlade katoliške delavce, mlade katoliške delavke, učiteljice, katoliške kmečke mladee in katoliške kmečke mladenke.

2. Deluje 154 jedrnih skupin². Molitvena pomoč je organizirana v 116 župnijah³.

Te številke pa niso popolnoma zanesljive, ker a) iz nekaterih poročil ni razvidno, ali je lastna organizacija že formalno ustanovljena ali se šele pripravlja, b) nekatera poročila ne ločijo jeder od lastnih organizacij in c) nekateri najbrž prištevajo semkaj tudi odbore stare KA ali kot pomožne sile KA delujoče katoliške organizacije. Vendar pa je slika precej jasna: KA je bila doslej bolj zasidrana v industrijskih krogih kot na kmetih, bolj na Gorenjskem, kot na Dolenjskem in Notranjskem. Kako deluje? Na splošno se iz poročil vidi, da se ima boriti z velikimi težavami, da so šele začetki brez večjih vidnejših uspehov. Ni še stalnosti: osnuje se jedro, pa odpade en član, drugi,

¹ V Ljubljanski provinci: ¹ 60, ² 77, ³ 57.

morda vsi, in je treba znova začeti. Ponekod so pa lastne organizacije KA že veliko apostolskega dela storile: pridobivanje za službo božjo, za velikonočno spoved, širjenje dobrega tiska, boj preklinjevanju, dobrodelnost.

3. Asistentje se pri vzgoji članov točno ravna po načrtu in navodilih iz centrale. Nekaterim poročilom so pridejani prepisi zapisnikov sestankov, iz katerih je razviden način vzgoje in dela članov jeder.

4. Vzrokov, da v nekaterih dekanijah ni ustanovljena še nobena lastna organizacija in da ni več jedrnih skupin, se navaja nešteto: materializem, premalo umske in verske izobrazbe, nesposobnost ljudi, sebičnost, nasprotstva, preveč organizacij, oddaljenost od cerkve, pomanjkanje časa, pomanjkanje prostora itd. itd. in tudi nerazumevanje nekaterih duhovnikov.

Priznati moramo, da so res ovire in težave, zlasti pri pridobivanju fantov, ki imajo premalo smisla za apostolsko delo, premalo ognja in veselja za globlje versko življenje. In da zaradi tega delo res le počasi napreduje. A vse to ne sme biti vzrok, da bi delo za KA opustili. Na nas je ležeče, da ovire in težave zmanjšamo, da bo pridobivanje lažje, sami si moramo ugladiti pot do sre. Kako? Študirajmo KA. Vsak duhovnik naj bi ponovno prešludiral katekizem KA. In ko bo enkrat sam trdno prepričan o potrebnosti KA, ne bo več miroval. Povsod bo pridigal, clama, ne cesses! Govoril bo o KA že v šoli, vsaj v višjih razredih, na prižnici, pri Marijini družbi, pri F. O., pri DK, pri sodalnih konferencah se bo o KA s sobratii pogovarjal; govoril pa bo prepričevalno. Njegov ogenj bo ogrel srca poslušalcev in marsikatero uho bo prisluhnilo vabilu Cerkve in se bo srce odprlo milostim zaprtih duhovnih vaj. In potem pridobivanje ne bo več poznalo težav.

Materializem se med vsemi sloji širi. Tudi katoliška društva so v nevarnosti. KA je tista organizacija, ki naj ohranja in poživlja katoliškega duha v vseh katoliških organizacijah. Vzgojiti je treba elito, sicer bo šlo vse po zlu. Seveda zahteva vzgoja te elite veliko dela in truda. Zlasti je težko za starejše duhovnike, ker je KA nova organizacija in popolnoma nova oblika boja za Kristusa. A vsemu temu se je treba privaditi in prilagoditi. Caritas Christi urget nos.

B. Dušnopastirsko delo za treznost.

Pri tem vprašanju je bilo treba pokazati splošno sliko alkoholizma v dekaniji, konkretne zle posledice v verskem in moralnem oziru in navesti najuspešnejša sredstva v boju zoper alkoholizem in njihovo praktično uporabo v dekaniji. Referentje so se v svojih elaboratih držali te razdelitve. Pokazali so slike posameznih dekanij. V eni so vinorodni kraji, v drugi ne, v eni se pije več doma, v drugi več v gostilnah, v eni se pije bolj vino, v drugi bolj žganje, v eni pijo samo moški, v drugi tudi ženske in otroci. Iz vseh slik je pa nastala skupna slika, ki nam pokaže slovenski narod precej pod normalo treznega pitja. Pri nas se povsod preveč pije.

Alkoholizem, ta poleg spolnih bolezni in tuberkuloze najstrašnejša socialna bolezen, ni danes omejen samo na posamezne vinorodne kraje, ali na posamezne družabne kroge, ampak je zajel maso brez razlike stanov. Alkoholizem je socialna bolezen mase. Alkoholna industrija stremi za tem, da stalno povečava konsum alkoholnih tekočin. Vse današnje življenje ljudi je podložno alkoholnemu kapitalu. Tudi Slovenijo drži v svojih sponah. Ali naj kljub neštetim pobjem, pretepom in ubojem držimo roke križem? Ali naj mirno gledamo, kako naša mladina tone v alkoholizmu? Prirejamo tečaje zoper jetiko in raka, kar je hvalevredno in koristno, še bolj pa je važen boj zoper zlorabo alkohola, ker je alkohol najhujši sovražnik človeškega zdravja, ki škoduje ne samo posamezniku, ampak tudi celemu rodu.

Boj proti alkoholizmu je postulat modernega dušnega pastirstva, ker se v preobilni pijači podira to, kar se v cerkvi dela in gradi. Zato naj bi se

v vsaki župniji vpeljala Družba treznosti. Ni dvoma, da je treznost med najkrepkejšimi pomočki lepega krščanskega življenja. Kjer cvete treznost, se lahko razvijajo tudi druge čednosti; kjer pa ne vlada treznost, je mnogokrat ves dušnopastirski trud zastoj.

Strašne so posledice v verskem in moralnem oziru: preklinjevanje in bogokletstvo, jeza, prepiri in poboji, ples, pohujšanje mladine, nečistost, zakonska nezvestoba, uničene družine, dedno obremenjeni in zanemarjeni otroci; opuščanje molitve, maše, zakramentov, skrunjenje Gospodovega dne itd.; saj je res, da pijanec greši zoper vse božje in cerkvene zapovedi.

Boj zoper alkoholizem je potreben. A katera so uspešna sredstva v tem boju? Prvo je splošna celotna vzgoja naroda. Bistvo pijančevanja je v mišljenju in čustvovanju naših ljudi, ki je obrnjeno v uživanje; in to mišljenje je treba obrniti drugam. S samimi, še tako črno naslikanimi posledicami alkoholizma pa tega mišljenja ne bomo obrnili in s tem ne zatrli zla. Treba je zgrabiti mišljenje samo. In tu je delo za naše organizacije, zlasti fantovske. Organizacija bo fante prisilila, da bodo svoje mišljenje obrnili od uživanja na delo, izobrazbo, požrtvovalnost.

Drugo sredstvo je pouk. Važen je pouk za matere. Žena ima priliko, da obvaruje pred opojnimi pijačami moža, mati varuje otroke, da ne zapadejo tej bolezni. Važen je pouk v šoli in če se bosta Cerkev in šola v tem podpirali, se bodo morali pokazati lepi uspehi. Poučujmo v tem oziru na prižnici, poučujmo pri spraševanju ženinov in nevest, pri velikonočnem spraševanju.

Pri tem boju zoper alkoholizem pa ne smemo biti malodušni, češ, koliko se je že delalo, koliko poizkusov napravilo za iztreznitev našega naroda, pa vse brez uspeha.

Če drugi izven Cerkve dosegajo precej lepe uspehe, ali ne bomo veliko več dosegli mi, ki smo poslani od Kristusa in njegove Cerkve in ki imamo poleg naravnih sredstev še mnogo nadnaravnih na razpolago? Spomnimo se besede božjega razodetja »Bog je ustvaril ljudstva ozdravljiva« (Modr. 1, 14). Greh jih je ranil in napravil bolne. Njih bolezen postane lahko smrtna, je pa tudi ozdravljiva. Kratko zemeljsko bivanje je oni kritični trenutek, v katerem se odloči, ali smrt ali življenje v večnosti. Ozdravljenje bolezni je namen kraljestva božjega na zemlji, to je sveta in najvišja dolžnost dušnih pastirjev kot služabnikov velikega Zdravnika, ki je prišel iz nebes. Ker je že Bog sam nam zagotovil, da je bolnik ozdravljiv, ne smemo odnehati in ga ne zanemariti. Z zaupanjem moramo storiti svoje, da rešimo, kar se rešiti da, in da ne bo Stvarnik od nas terjal izgubljenih duš. Bog je ustvaril ljudi ozdravljive, torej je ozdravljiva tudi kuga alkoholizma. Pomislimo na svojo dolžnost in odgovornost, ki iz tega nastane. Če prepustimo bolnika, ki je vendar ozdravljiv, samemu sebi in usodi, se bo njegovo stanje vedno bolj slabšalo in bo pri prihodnji generaciji postalo še bolj nevarno; žrtve se ne bodo zmanjšale, ampak njih število bo vedno bolj rastle. Če pa ozdravimo bolnika, smo ozdravili tudi celo njegovo potomstvo; naše delo pa bo še nad našimi grobovi rodilo lepe uspehe.

Novomašniki leta 1942.

V mašnike bodo v letu 1942 posvečeni sledeči bogoslovci ljubljanske škofije iz VI. letnika:

1. Alojzij D u h o v n i k, roj. v župniji Preska dne 13. maja 1916.
2. Karel E r j a v e c, roj. v župniji Višnja gora dne 28. febr. 1915.
3. Franc K o z j e k, roj. v župniji Smlednik dne 28. marca 1917.

4. Ivan Markič, roj. v župniji Naklo dne 1. septembra 1916.
5. Anton Mušič, roj. v župniji Mengeš dne 14. januarja 1917.
6. Maks Očepek, roj. v župniji Komenda dne 9. oktobra 1916.
7. Jožef Ogrinec, roj. v župniji Sv. Gregor dne 21. nov. 1915.
8. Jožef Pelan, roj. v župniji Št. Vid pri Vipavi dne 14. sept. 1913.
9. Franc Pustotnik, roj. v župniji Sela pri Kamniku dne 19. avgusta 1915.
10. Ivan Remškar, roj. v župniji Brezovica pri Ljubljani dne 5. septembra 1914.
11. Ludovik Šivic, roj. v župniji Mošnje dne 15. avgusta 1914.
12. Martin Tavčar, roj. v župniji Stara Oselica dne 7. febr. 1917.
13. Ladislav Tomazin, roj. v župniji Tržič dne 25. junija 1914.
14. Anton Trdan, roj. v župniji Ribnica dne 10. avgusta 1917.
15. Franc Vrolih, roj. v župniji Spod. Polskava dne 13. sept. 1915.

Subdiakonat bodo prejeli v nedeljo, 1. februarja 1942, diakonat na tiho soboto, dne 21. marca 1942, in prezbiterat v nedeljo, dne 5. julija 1942.

V smislu določb kan. 998 cerkv. zakonika naj se ti novomašniki v vseh župnijskih in kuratnih cerkvah razglase vernikom s prižnice, in sicer v nedeljo, dne 25. januarja 1942, s priporočilom, naj verniki molijo zanje, da bi postali in ostali duhovniki po Srcu Jezusovem ter da bi dobri Bog vzbudil veliko duhovniških poklicev. V smislu določila v Škof. listu 1931, str. 49, naj se na dan, ko se novomašniki razglase, in na dan njihovega mašniškega posvečenja moli pri dopoldanski in popoldanski službi božji molitev za novomašnike, kakor je v Cerkenem molitveniku na str. 264.

V Ljubljani, dne 24. decembra 1941.

† Gregorij,
škof.

54.

Božična polnočnica.

Škof. ordinariat je z okrožnico z dne 11. decembra 1941, št. 4481, izdal sledeči odlok:

Zaradi strogih odredb o zatemnitvi in policijski uri je letos nemogoče opraviti polnočnico na sveti božični praznik.

Pooblaščen po Motu proprio-dekretu papeža Pija XII. Cum bellica conflictio z dne 1. decembra 1940 (A. A. S. XXXII-1940, str. 529-531) odrejam sledeče:

1. V vseh župnijskih cerkvah se sme maša, ki se sicer opravlja v božični noči opolnoči, opraviti na božično vigilijo proti večeru in sicer tako, da se konča nekoliko pred uro zatemnitve. Po sedanji odredbi o zatemnitvi naj se začetek maše nastavi na 5. uro popoldne, ne prej. Maša velja za farno mašo (pro populo).

Isto velja za nežupnijske cerkve in javne oratorije, ki imajo po apostolskem indultu privilegij polnočnice. Za poljavne oratorije to dovoljenje ne velja. Če ima kak poljaven oratorij (v zavodih, samostanih) pravico do polnočnice, se sme seveda v njem opraviti polnočnica za hišne prebivalce, če se more opraviti brez kršitve odredb o zatemnitvi in policijski uri.

2. Pred mašo se sme opraviti v cerkvi Matutinum pričenski od poldne.

3. Mašniki, ki opravijo večerno mašo, smejo na božični praznik opraviti samo še dve maši, če so seveda od polnoči dalje tešč.

4. Mašniki se morajo pred začetkom večerne maše vzdržati štiri ure vsake jedi in pijače (obligatio gravis prouti obligatio jejunii eucharistici!).

5. Verniki, ki se udeležijo večerne maše, zadostijo drugi cerkveni zapovedi za božični praznik.

6. Obhajilo se vernikom pri večerni maši ne deli.

Opozarjam še gospode na to, da bodo morda po nekaterih krajih veljali strožji predpisi glede gibanja ob večernih urah. Če bi bili verniki, ki bi se vračali od božične maše, ogroženi, naj se maša odpove in se opravijo vse tri maše na božični dan.

V Ljubljani, dne 11. decembra 1941.

† Gregorij,
škof.

55.

Condonatio Missarum.

1. Sacerdotes, quibus pecuniae stipendiorum pro Missis nondum persolutis raptae sunt et qui usque adhuc has Missas non persolverunt, recurrant quamprimum scriptis ad infrascriptum Ordinarium, cui Rescripto S. Congr. Concilii Num. 4040 de die 17. Oct. 1941 facultas condonandi concessa est. In petitione scripta referant: 1. numerum Missarum nondum persolutarum, 2. quanta est summa pecuniaria stipendiorum, 3. si librum intentionum non habent, indicent circiter numerum Missarum et summam pecuniarum.

Si cui pecuniae stipendiorum raptae non sunt, sed ipse pecunias stipendiorum, antequam Missas persolverit, consumperat, condonationem obtinere non potest, sed obligatus est Missas persolvere.

2. Rescripto S. Congr. Concilii Num. 3239 de die 13. Aug. 1941 nuper demum accepto facultatem accepi dispensandi ab obligatione applicandi Missam pro populo ad normam canonis 466 C. I. C. et sanandi praeteritas omissiones omnes parochos et parochiarum administratores, qui in carcere detenti Missas celebrare non potuerunt, vel praesentibus circumstantiis (e. gr. transportati in loca acatholica) Missas celebrare non possunt. Haec facultas complectit etiam sacerdotes dioecesis Lavantinae. His omnibus dispensationem et sanationem, de qua supra, concedo.

De obligatione applicandae Missae pro populo eorum, qui Missas celebrare quotidie possunt, sed expulsi fructus beneficiorum suorum non accipiunt, quaestiones S. Congr. Concilii misi et responsa suo tempore publicabo.

3. Quoad stipendia in festis suppressis nihil immutatum est. Stipendia suscepta mittenda sunt pro sustentatione Seminarii minoris (Collegii S. Stanislai). Cui haec stipendia abrepta sunt, scriptis casum Ordinario referat.

Ljubljana, di 31. Decembris 1941.

† Gregorius,
episcopus.

56.

Seznam birmancev v letu 1941.

Ljubljanska stolnica: binkoštno nedeljo: dopoldne 1201, popoldne 455; binkoštni ponedeljek 118. — Skupaj 1774.

Dekanija Žužemberk: Žužemberk 543, Šmihel pri Žužemberku 170, Zagradec 214, Ambrus 203, Krka 309, Sela pri Šumberku 108, Dobrnič 421, Ajdovec 141, Hinje 374. — Skupaj: 2483.

Razni kraji: Ribnica 22, Kočevje 36, Semič 1. — Skupaj 59.

V škofijski kapeli: 49.

Vseh skupaj vse leto: 4.365.

57.

Razne objave.

Prvi petki. Člen 457 Zak. lj. šk. točka 14 v zvezi s točko 1 in 11 je razumeti tako: 1. Na prve petke votivna maša v čast presv. Srcu Jezus. ni zaukazana, pač pa se močno želi, da bi se v vseh župnijskih in kuratnih cerkvah obhajal prvi petek tako, kakor določa točka 14. — 2. Rožnenska pobožnost »praevalēt«, torej se v mesecu rožnenske pobožnosti na prvi petek opuste litanije presv. Srca Jezusovega.

Poročila o bogoslovcih. Župnijski uradi se opozarjajo na člena 350 in 351 Zak. lj. šk. Rok je zapadel s koncem oktobra, zato naj tisti, ki še niso poslali poročila, store svojo dolžnost brez zamude.

Bratovščina sv. Družine. Župnijski uradi župnij, ki imajo vpeljano Bratovščino sv. Družine, naj brez zamude pošljejo škof. ordinariatu predpisano poročilo.

Posvečenih je bilo leta 1941 v škofijski kapeli 38 kelihov in 42 paten, blagoslovljenih pa v škofijski pisarni: 1 ciborij, 6 lanul in 2 posodici za sveto olje.

Consignatio fectorum suppressorum za l. 1942 je priložena tej številki Škof. lista.

Položnice za poravnavo naročnine Škof. lista, ki znaša 20 lir, so priložene tej številki lista. Vsi zamudniki naročnine za prejšnja leta naj najkasneje do konca januarja 1942 store svojo dolžnost.

Orglarska šola. Priložene so položnice za poravnavo prispevkov župnijskih cerkva za to šolo. Pripadajoči zneski naj se čimprej nakažejo.

Raziskavanja. Iščejo se rojstni in poročni podatki za Karla Gregorič in Marijo Peršin.

58.

Slovstvo.

Svetega Hieronima izbrana pisma. Drugi del. Poslovenil, uvod in opombe napisal dr. Franc Ksaver Lukman. V Ljubljani 1941. Založila Ljudska knjigarna v Ljubljani. — Prelepo čtivo, koristno za vsakogar. Toplo priporočamo.

Knjižice salezijanske družbe: št. 190: Velika obljuba; št. 191: Mladinski domovi; št. 192: Duhovni koledarček 1942; št. 193: Bog pomagaj! — Priporočamo.

Škofijska kronika.

Imenovan je bil za spirituala v škof. duhovskem semenišču v Ljubljani dr. Karel Vladimir Truhlar, spiritual v zavodu sv. Stanislava v Ljubljani.

Katehetski pouk. Postavljeni so bili za honorarne veroučitelje na srednjih šolah: Pavel Slapar, profesor v Kranju, na drž. učiteljski šoli v Ljubljani, Vinko Zaletel, kaplan v Trnovem v Ljubljani, na I. drž. moški realni gimnaziji v Ljubljani, Andrej Farkaš, Soc. Sal., na II. drž. moški realni gimnaziji v Ljubljani; Anton Orehar, stolni vikar v Ljubljani, na I. drž. ženski realni gimnaziji v Ljubljani, Martin Starec, kaplan pri Sv. Petru v Ljubljani, na II. drž. ženski realni gimnaziji v Ljubljani, in Karel Wolbanc, kaplan v Šmihelu pri Nov. mestu, na drž. realni gimnaziji v Novem mestu. Za honorarnega veroučitelja na IV. drž. deški ljudski šoli v Ljubljani pa je bil postavljen Jožef Žužek, katehet v Kranju.

Izselili so se iz ljubljanske škofije: Alojzij Krisch, župnik v Starem logu, Henrik Wittine, župnik v Borovcu, in Jožef Kreiner, žup. upravitelj v Polomu.

Imenovani so bili za upravitelje župnij: Franc Krašna, resign. župnik pri Sv. Križu nad Jesenicami, za Grčarice, Silvester Skebe, žup. upravitelj na Št. Urški gori, za Stari log, Ivan Hrovat, žup. upravitelj na Bučki, za Polom, in Franc Mihelič, kaplan v Litiji, za Borovec.

Premeščena sta bila: Jožef Poje, žup. upravitelj v Zlatem polju, za ekspozita na Zdihovo, in Jožef Kofalt, kaplan v Leskovcu, za kaplana v Adlešiče.

Upokojena sta bila: Janko Borštnar, žup. upravitelj na Topli rebri, in Adolf Knol, žup. upravitelj v Grčaricah.

V I. letnik škof. duh. semenišča v Ljubljani so bili sprejeti naslednji abiturienti: Pavel Bastič, Anton Golob, Alojzij Hostnik, Rok Jereb, Jožef Kastelic, Stanislav Kavalarič, Matej Krmelj, Janez Krušič, Alfonz Malavašič, Ivan Novak, Štefan Novak, Bogomir Pečnik, Leopold Potočnik, Zdravko Reven, Franc Starec, Anton Štrukelj in Mihael Umek (17).

Umrla sta: Aleksander Martelanc, C. M., v Ljubljani dne 20. novembra 1941 v starosti 61 let, in Anton Vilman, upok. župnik nadškofije Št. Pavel, Minn., USA, v Ljubljani dne 9. decembra 1941 v starosti 76 let. — Naj v miru počivata!

Škofijski ordinariat v Ljubljani,

dne 31. decembra 1941.

† Gregorij,

škof.

Jože Jagodic,

škof. kancler.

Vsebina: 49. Pij XII.: Božični nagovor. — 50. Navodilo za udeleževanje svete maše. — 51. Sprejem alumnov. — 52. Pastoralne konference l. 1940. — 53. Novo-mašniki l. 1942. — 54. Božična polnočnica. — 55. Condonatio Missarum. — 56. Seznam birmancev l. 1941. — 57. Razne objave. — 58. Stavstvo. — 59. Škofijska kronika.

Izdajatelj: Škofijski ordinariat (Ignacij Nadob). Odgovorni urednik: Jože Jagodic.
Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

